

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om det nationella genomförandet av brexitjusteringsreserven och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om det nationella genomförandet av brexitjusteringsreserven och till lagar som har samband med den (RP 134/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Eliisa Hujala, arbets- och näringsministeriet
- enhetschef Harri Laajarinne, Innovationsfinansieringsverket Business Finland
- ledande expert Janica Ylikarjula, Finlands näringsliv rf
- ekonomisk expert Petri Malinen, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- Dataombudsmannens byrå
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland
- UF-centret
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Mellersta Finland
- Närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Inget yttrande av

- finansministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om det nationella genomförandet av brexitjusteringsreserven, att lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 temporärt ändras samt att lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna, lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi och lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik ändras.

Betänkande EkUB 28/2022 rd

Den nya lagen ska innehålla bestämmelser om de myndigheter som ansvarar för förvaltning och granskningar av samt tillsyn över reserven samt om de åtgärder som stöds. Lagen är nödvändig för att den finansiering som reserverats för Finland ska kunna utnyttjas. I lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028, lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna och lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi görs de ändringar som föranleds av reserven och i lagen om utveckling av regionerna och genomförande av Europeiska unionens regional- och strukturpolitik görs en uppdatering av teknisk natur. Genom den nya lagen kompletteras Europaparlamentets och rådets förordning om brexitjusteringsreserven.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den. I budgetpropositionen för 2023 föreslås en bevilningsfullmakt för stödjande av projekt för utvecklande av företagsverksamhet på 9 miljoner euro för det nationella genomförandet av brexitjusteringsreserven under moment 32.30.42. (stödjande av företagens utvecklingsprojekt, förslagsanslag). Största delen av de pengar som reserverats för Finland kan bli oanvända, eftersom den ekonomiska skada som Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen har orsakat små och medelstora företag inte är betydande.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023. Lagen om ändring av lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet 2021–2028 föreslås gälla till och med den 1 januari 2027.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och mål

Till följd av utträdet ur EU ingår Förenade konungariket, nedan Storbritannien, inte längre i EU:s inre marknad, tullunion eller mervärdesskatte- och punktskatteområde. Den fria rörligheten för personer, varor och tjänster mellan EU och Storbritannien har upphört. De hinder för handeln och den fria rörligheten som följer av det har omfattande konsekvenser för företagen, särskilt små och medelstora företag och deras anställda.

Beslut om en brexitjusteringsreserv fattades den 6 oktober 2021 genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1755. Syftet med brexitjusteringsreserven är att motverka negativa konsekvenser av Storbritanniens utträde, i synnerhet i de medlemsstater och inom de områden och branscher där de negativa effekterna är störst. Reserven har karaktären av ett stöd i understödsform och är till sin natur en temporär åtgärd. Användningstiden för reserven upphör den 31 december 2023 i medlemsstaterna och även betalningarna till stödmottagarna ska vara slutförda vid samma tidpunkt. Stödmottagaren har rätt att fram till utgången av 2023 använda stöd som beviljats och betalats ut inom ramen för brexitjusteringsreserven. Det totala anslag som reserverats för Finland är ungefär 23 200 000 euro.

Förordningen om brexitjusteringsreserven är direkt tillämplig som sådan i medlemsstaterna. Medlemsstaterna har dock inom de ramar som förordningen tillåter rätt att välja de åtgärder till vilka finansiering styrs samt rätt att besluta om skötseln av uppgifter i anslutning till förvaltning och granskningar av reserven.

Betänkande EkUB 28/2022 rd

Det föreslås att det stiftas en lag om det nationella genomförandet av brexitjusteringsreserven. I några andra lagar görs dessutom ändringar och uppdateringar av teknisk natur som föranleds av reserven.

Ekonomiutskottet anser att propositionen är motiverad och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande kommentarer.

Bedömning av de viktigaste förslagen

Beviljande av stöd för utvecklande av företagsverksamhet

Enligt förslaget ska stödet från brexitjusteringsreserven beviljas små och medelstora företag i form av utvecklingsunderstöd så att närings-, trafik- och miljöcentralerna är stödbeviljande myndigheter. I sakkunnigyttranden har lyfts fram att utnyttjandet av den befintliga finansieringsformen, som är bekant för företagen, underlättar för både företagen och myndigheterna och minimerar den administrativa bördan. Ekonomiutskottet delar de sakkunnigas åsikt och ser detta som en lyckad lösning.

Förutsättningar för beviljande av stöd och informationens ökade betydelse

Ekonomiutskottet påpekar att kriterierna för beviljande av stöd är stränga, eftersom de företag som ansöker om stöd måste visa att den ekonomiska olägenhet som har drabbat dem uttryckligen är en följd av brexit. Det kan dock vara mycket svårt eller i vissa situationer nästan omöjligt för företagen att påvisa vilka ekonomiska skador som är en följd av Storbritanniens utträde ur EU och vilka som beror på till exempel coronapandemin eller Rysslands anfall mot Ukraina. På grund av EU-lagstiftningen är också tidsfristerna för ansökan om och utbetalning av stöd mycket korta. Av dess orsaker finns det risk för att en betydande andel av de medel från brexitjusteringsreserven som reserverats för Finland blir oanvända.

Flera sakkunniga har också fäst uppmärksamhet vid att kommissionen till skillnad från normal praxis inte på förhand granskar och godkänner medlemsstaternas nationella program för genomförandet av brexitjusteringsreserven. Det finns därför en större risk än vanligt för att kommissionen efter att de nationella åtgärderna vidtagits ska konstatera att stöden som beviljats från reserven inte är förenliga med reglerna och bestämmer att utbetald finansiering ska återbetalas. För att minimera denna risk framhåller ekonomiutskottet att särskild uppmärksamhet bör fästas vid anvisningarna till de sökande och vid stödbeslutens kvalitet.

Utskottet betonar också vikten av information som håller hög kvalitet och ges i rätt tid. Konkreta och tydliga anvisningar behövs särskilt när det gäller vilka företag som är berättigade till finansiering, hur företaget ska visa att den ekonomiska skadan har orsakats av brexit och vid vilken tidpunkt ansökan om stöd senast ska lämnas in. Med hjälp av heltäckande och konkret information kan man se till att den EU-finansiering som står till buds utnyttjas till ett så fullt belopp som möjligt och att risken för att beviljat stöd återkrävs minskar avsevärt.

Betänkande EkUB 28/2022 rd

Sammanfattande synpunkter

Finlands varuexport till Storbritannien minskade år 2020 med ungefär en femtedel, det vill säga ungefär dubbelt mer än vad varuexporten minskade totalt. De handelshinder som följer av brexit skadar i synnerhet små och medelstora företag, eftersom de har mindre resurser och i mindre utsträckning etablerar sig på målmarknaden är större företag. Förändringarna i de stora företagens varuhandel med Storbritannien syns via underleverantörskedjor också i små och medelstora företag. I den förändrade situationen har de små och medelstora företagen ett stort behov av att utveckla och förnya sin affärsverksamhet och hitta nya kunder på andra marknader. Det här behovet har ökat ytterligare på grund av coronapandemin och konsekvenserna av Rysslands aggressionskrig mot Ukraina.

Utskottet anser det vara viktigt att den brexitjusteringsreserv som anvisats åt Finland kan användas så effektivt som möjligt. Enligt ekonomiutskottet bör den finansiering som delas ut från brexitjusteringsreserven särskilt beviljas sådan forsknings- och utvecklingsverksamhet som ger små och medelstora företag möjligheter att utveckla nya konkurrenskraftiga produkter och bedriva verksamhet också på den internationella marknaden. Det kan till exempel finnas behov av att bearbeta produkter, som ursprungligen har varit avsedda för Storbritannien, så att de lämpar sig för någon annan marknad. På så sätt skulle företag som förlorat marknadspartner på grund av brexit hitta en ny marknad för sina produkter. Närings-, trafik- och miljöcentralerna bör också uppmuntras att hänvisa företag som beviljats stöd från brexitjusteringsreserven till bland annat Business Finlands eller Finnveras tjänster.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—5 i proposition RP 134/2022 rd utan ändringar.

Betänkande EkUB 28/2022 rd

Helsingfors 25.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Katri Kulmuni cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Tuula Väättäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Juha Mäenpää saf
ersättare Riitta Mäkinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.